

حقوق‌های نجومی

و ارائه‌ی راهکاری کارشناسی
برای مقابله با آن

تیر ۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حقوق های نجومی

و ارائه ی راهکاری کارشناسی برای مقابله با آن

تیر ۱۳۹۷

۵	خلاصه مدیریتی
۶	مقدمه
۷	فصل اول: فرایند انتشار فیش های حقوقی نجومی، از ابتدا تا اکنون
۸	مسئله فیش های نجومی از منظر حقوقی
۱۱	پرونده فیش های نجومی و سازمان های متخلف
۱۴	فصل دوم: واکنش و مواضع مسئولان کشور
۱۴	مقام معظم رهبری
۱۴	قوه مجریه
۱۶	لوايح و طرح های پیشنهادی دولت
۱۷	قوه مقننه
۱۹	قوه قضاییه
۲۲	خزانه واحد: راهکار سیستماتیک مقابله با حقوق های نجومی
۲۴	پیوست: روز شمار رخداد های مربوط به پرونده حقوق های نجومی
۲۷	فهرست منابع

خلاصه مدیریتی

- انتشار حقوق‌های نجومی در چهار سال گذشته بازتاب‌های گسترده اجتماعی و سیاسی داشته است. تا قبل از انتشار حقوق مدیران صندوق‌های بازنشستگی تصور می‌شد که این مسئله خاتمه یافته است. این گزارش تحلیلی از این موضوع حقوق‌های نجومی و واکنش مسئولین نظام و نهادهای رسمی کشور ارائه می‌دهد.
- نظام اداری ایران فاقد سازوکار روشنی برای جلوگیری از حقوق‌های نجومی است و تا زمانی که کلیه پرداخت‌ها مطابق با اصل ۵۳ قانون اساسی از خزانه کل کشور صورت نگیرد و یا خزانه داری بر کلیه حساب‌های بانکی موسسات مشمول ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه نظارت نکند جلوگیری از حقوق‌های نجومی به طور نظام یافته نخواهد بود و تجربه تلخ حقوق‌های نجومی تکرار خواهد شد.
- فرایند افشای حقوق‌ها از تاریخ شانزدهم اردیبهشت ماه ۱۳۹۵ آغاز شد و تا چند ماه در صدر اخبار ایران قرار داشت. هرچند به طور آهسته از تب خبری آن کاسته شد، ولی همچنان به طور غیرنظام مند انتشار فیش‌های حقوقی ادامه یافت تا در تاریخ چهارم تیرماه ۱۳۹۸ انتشار فیش‌های حقوقی مدیران صندوق‌های بازنشستگی دوباره مسئله حقوق‌های نجومی را برجسته کرد.
- با استناد به سخنان متولیان امر اجرا و نظارت در نهادهای مختلف سه قوه، خلاهای قانونی متعددی در مجموعه قوانین مربوط به دستمزد مدیران وجود دارد که از سال‌های گذشته مورد غفلت واقع شده است.
- سازمان‌های عمومی به عنوان نهادهای متخلف در این پرونده شامل: سازمان بیمه مرکزی، صندوق توسعه ملی، بانک‌های ملت، کشاورزی، رفاه کارگران، تجارت و صندوق مهر ایرانیان است. همچنین از وزارت خانه‌ها و نهادهایی نیز نام برده می‌شود که عموماً به اندازه سازمان‌های بالا مورد توجه قرار نگرفته است.
- پرونده مذکور به دلیل نقض ارزش‌های محوری جمهوری اسلامی مورد توجه تمام سطوح مقامات کشور است که اظهارنظرهای مقام معظم رهبری و سران سه قوه از جمله مهم‌ترین آن‌ها است.
- افشاگری‌های غیرنظام مند در خصوص حقوق‌های نجومی تنها فضاهای رسانه‌ای را متاثر و اعتماد عمومی را خدشه دار می‌کند و برای پاسخ به مطالبه عمومی اجرای عدالت باید به دنبال راه حل‌های سیستماتیک از جمله خزانه داری واحد بود.

مقدمه

افشاگری‌های مالی به خصوص برای مدیران سازمان‌های دولتی، امر جدیدی نیست. در مقاطع مختلفی از تاریخ، افشاگری‌های مالی با مخاطب قرار دادن افکار عمومی به سرعت به مسئله‌ای سیاسی بدل شده است، اما به ندرت راهکار کارشناسی برای حل خاستگاه و ریشه‌های این مسائل تعبیه شده است.

یکی از برهه‌های تاریخی ایران در افشاگری‌های مالی مربوط به انتشار حقوق‌های مدیران در سال ۱۳۹۵ بود که به پرونده «حقوق‌های نجومی» معروف شد. شکل‌گیری این موج بی‌سابقه از افشاگری با وجود دسترسی اکثریت مردم به شبکه‌ها و فضای مجازی بیش از پیش به عنوان دغدغه افکار عمومی مطرح شده و روند تاریخی آن نشان می‌دهد که چگونه حقوق‌های مدیران به مسئله اجتماعی تبدیل شد. چنانکه در پی آن، مقام معظم رهبری، سران سه قوه و مسئولان ارشد نظام در مقام پاسخگویی به افکار عمومی و حل این مسئله برآمدند تا بنا به اصطلاح مرسوم، با هر «نجومی‌بگیری» برخورد جدی شود. افشای حقوق‌های نجومی هرچند حامل درجاتی از برخورد سیاسی جناح‌های رقیب بود، اما با پیش‌زمینه‌ای از احساس تبعیض و نابرابری، به عنوان مطالبه‌ای عمومی نیز مطرح بوده و سبب شد جامعه ایران یک قدم در راستای استحکام حکمرانی خوب و شفافیت بردارد.

از سوی دیگر، وضعیت نابسامان اقتصادی کشوری شرایطی را پدید آورد تا افکار عمومی بیشتر به پرونده حقوق‌های نجومی حساس شد؛ چنانکه نهادهای مدنی، خبرنگاران و عموم مردم با پرسشگری و رصد اخبار دغدغه انتشار نظام یافته حقوق‌های مدیران، اصلاح ساختار موجود و اجرای عدالت را خواهان شدند. چنین شرایطی باعث شد، این پرونده همچنان بعد از سه سال از اولین موج رسانه‌ای خود، با فراز و نشیب ادامه پیدا کند و نهادهایی همچون صندوق بازنشستگی در تیرماه سال جاری به انتشار حقوق و مزایای مدیران صندوق و هلدینگ‌ها دست بزنند.

افشای فیش‌های حقوقی مدیران پیش از موضوع «حقوق‌های نجومی» در ایران دارای سابقه است، اما بدین شکل تبدیل به مطالبه عمومی نشدند. به عنوان نمونه، خبرنگاری فیش حقوقی یکی از نمایندگان مجلس هفتم و میزان پاداش وی را منتشر کرد که با اعتراض نمایندگان مبنی بر سرقت اسناد محرمانه و... منجر به اخراج خبرنگار شد. همچنین، یکی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۸۷ وزیر راه و ترابری را متهم به دریافت حقوق غیرقانونی کرد. در ادامه این گزارش به سیر تاریخی حقوق‌های نجومی از اردیبهشت ۱۳۹۵ تا تیرماه سال جاری، معرفی بازیگران اصلی این وقایع و واکنش‌های مشخص به آن و سپس قوانین مربوط و خلاءهای حقوقی آن پرداخته شده است. در انتها نیز راهکار خزانه‌داری واحد به عنوان راهکاری کارشناسی برای مقابله با حقوق‌های نجومی تشریح شده است.

فصل اول: فرایند انتشار فیش‌های حقوقی نجومی، از ابتدا تا اکنون

اولین فیش حقوقی مدیران در شبکه‌های اجتماعی از شانزدهم اردیبهشت ماه ۱۳۹۵ دست به دست چرخید و تا پایان تابستان همان سال، اخبار حقوق‌های نجومی در صدر اخبار ایران قرار داشت. اولین خبر، مربوط به فیش‌های حقوقی سه تن از معاونین سازمان بیمه مرکزی بود. این فیش‌های حقوقی بیانگر این بود که تنها سه مدیر ارشد بیمه مرکزی ۱۸۰ میلیون تومان حقوق می‌گیرند. در برگه منتشر شده تحت عنوان فیش حقوقی اسفند ماه معاون توسعه مدیریت و منابع بیمه مرکزی، علاوه بر دریافت وجوهی چند صد میلیون تومانی به عنوان وام، ۸۷ میلیون تومان نیز دریافتی خالص ذکر شده بود. میزان انتشار و اهمیت این خبر چنان دولت و جامعه را به خود درگیر کرد که واکنش خبری آن در صفحات شخصی و کانال‌های عمومی در شبکه‌های اجتماعی مجازی تا مدت‌ها تداوم یافت. صدا و سیما نیز پس از یک روز با پخش گزارش مربوط به فیش‌های حقوقی، واکنش رسمی نشان داد.

افزایش فشارهای رسانه‌ای سبب شد «محمد ابراهیم امین» ریاست کل سازمان بیمه کشوری در نامه‌ای خطاب به وزیر اقتصاد و دارایی استعفای خود را تقدیم کرد (۱). همچنین پس از اعلام این خبر، خبرگزاری‌ها از برکناری معاونین این سازمان با دستور مستقیم «علی طیب نیا» وزیر وقت اقتصاد و دارایی خبر دادند.

حدوداً یک ماه بعد، انتشار فیش حقوقی «علی صدقی» مدیرعامل بانک رفاه کارگران در نوزدهم خرداد جریان ساز شد. وی با تکذیب خبرهای منتشر شده در مصاحبه با خبرگزاری ایسنا مدعی شد که این مبلغ‌ها به عنوان معوقات سالیانه در یک فیش آمده است و مخالفان را به غرض‌ورزی متهم کرد. همچنین مدعی شد که وزیر رفاه نیز قدرت عزل او را ندارد و بانک رفاه را مجموعه‌ای خصوصی معرفی کرد که قوانین مدیریت خدمات کشوری شامل حال آن نمی‌شود. چند روزی از مصاحبه او گذشت که «علی ربیعی» وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، حکم عزل او را صادر کرد (۲).

مسئله حقوق مدیران روز به روز بیشتر مطرح می‌شد و افشاگران حقوق‌های نجومی به دنبال جهت‌دهی به افکار عمومی علیه دولت بودند. «حسن روحانی» رئیس‌جمهور، نیز در واکنش به اخبار منتشره، طی نامه‌ای در بیست و سوم خردادماه ۱۳۹۵ به معاون اول خود «اسحاق جهانگیری» خواستار برخورد جدی و بدون مسامحه با متخلفان در تمام رده‌ها و استرداد اموال مردم به بیت‌المال شد (۳).

چند روزی از ماجرای بانک رفاه گذشته بود که خبر از صندوق توسعه ملی رسید. انتشار فیش حقوقی «سید صفدر حسینی» ریاست صندوق توسعه ملی در بیست و هفتم خرداد ماه خبرساز شد. دولت در آستانه انتخابات موضع‌گیری‌های بعضاً متناقض از خود نشان می‌داد. چنانچه در ابتدا «محمدباقر نوبخت» سخنگوی وقت دولت، در پاسخ به سوال خبرنگاران درباره حقوق‌های مدیران با انکار موضوع گفت: «وزیر امور اقتصادی بعد از رسیدگی به این موضوع، گزارشی منتشر کرد و تغییری هم صورت گرفت؛ فیش‌های حقوقی که منتشر شد، مطالبات معوقی بود که در یک ماه خاص پرداخت شد و اگر فیش حقوقی ماه‌های گذشته افراد را ببینید، در حد حقوق‌های متعارف است».

پس از نامه رئیس‌جمهور به معاون اول خود، سخنگوی دولت اظهارات جدیدی را نسبت به صحبت‌های پیشین خود

بیان کرد و ضمن عذرخواهی از مردم، از اصلاح قانون مدیریت خدمات کشوری و بستن روزه‌های قانونی خبر داد که به موجب آن دریافت پاداش‌های چند ده میلیونی توسط مدیران بانکی و بیمه‌ای میسر نخواهد شد (۴).

در نیمه اول تیرماه انتشار فیش حقوقی مدیران چهار بانک روز به روز خبرساز می‌شد. «اسماعیل‌الله گانی» مدیر بانک صادرات، «علی رستگار» مدیر بانک ملت، «سیامک دولتی» مدیرعامل بانک قرض‌الحسنه مهر ایرانیان و «ابراهیم مقدم» مدیرعامل بانک تجارت از جمله این مدیران بودند که همگی با احکام برکناری مواجه شدند (فیش‌های حقوقی این مدیران بانک‌های دولتی در اینترنت موجود است). همچنین رئیس‌جمهور با حضور در جلسه فوق‌العاده صندوق توسعه ملی با حضور وزیر اقتصاد و نماینده دادگستری حکم عزل صفدر حسینی را داد و دستور برخورد جدی با متخلفان را صادر نمود (۵).

حسن روحانی برای نشان دادن عزم جدی خود در برخورد با متخلفان خطاب به مردم بیانیه‌ای در چهاردهم تیرماه ۱۳۹۵ منتشر کرد. ایشان در این بیانیه حساسیت مردم را در زمینه حقوق‌های نجومی ستود و آن را مقدمه‌ای برای برنامه‌ریزی و ساماندهی «نظام شفافیت اطلاعات» در منابع و مصارف عمومی و تسریع در اجرای قانون دسترسی و انتشار آزادانه اطلاعات دانست و دولت به خصوص معاون اول را مسئول پیگیری و نظارت بر اجرای آن کرد (۶).

از سوی دیگر، روزنامه ایران به عنوان ارگان رسمی دولت سعی کرد که موارد مشابه از حقوق‌های غیر متعارف در دولت گذشته را عنوان کند. چنانکه این روزنامه در شماره تاریخ هشتم تیرماه ۱۳۹۵ «مهرداد بذریاش» مدیرعامل شرکت سایپا از چهره‌های نزدیک به دولت قبل را به در نظر گرفتن پاداش چند صد میلیونی برای هیات مدیره سایپا متهم کرد. بذریاش نیز طی چند نامه سرگشاده به این اتهام پاسخ داد و تکذیب کرد (۷). همچنین چهره‌های فعال طرفدار دولت نیز مسئله حقوق‌های نجومی را پروژه انتخاباتی اصولگراها دانستند.

رئیس‌جمهور در دیدار با مقام معظم رهبری در سوم شهریورماه ۱۳۹۵ در بخش بیان اقدامات دولت به بحث حقوق‌های نجومی اشاره کرد و رهبری نیز خطاب به آقای روحانی عنوان کرد که از این قضیه آسان عبور نکنید، به مردم گزارش اقدام دهید... «نشان دهید که عزم دارید که با این قضیه برخورد کنید و جلوی این را بگیرید و اجازه ندهید؛ این را نشان دهید به مردم. به هر حال این نکته‌ی [مهمی] است. به نظر من برای متخلفان اصلاً نباید عذر تراشید؛ برخورد هم بایستی قاطع باشد؛ مخصوص قوه‌ی مجریه هم نیست» (۸).

در ابتدای شهریورماه همان سال، سایت معمار نیوز به مدیر مسئولی «یاشار سلطانی» مسئله املاک نجومی را برای پرونده تخفیف و واگذاری زمین‌های شهرداری تهران به مدیران رده بالا برجسته کرد. این پرونده نیز جای خود را در کنار پرونده حقوق‌های نجومی در افکار عمومی باز کرد. تشابه اسمی این دو پرونده و ترتیب رسانه‌ای شدن آن موضوع مهمی است که باید در بستر زمان و بافت اجتماعی سال ۱۳۹۵ قرار گیرد تا معنای روشن‌تری یابد. با شکایت شهرداری تهران یاشار سلطانی بازداشت اما پس از چند ماه آزاد شد و در انتخابات شورا شهر تهران نیز نامزد شد.

مسئله فیش‌های نجومی از منظر حقوقی

همزمان با انتشار مکرر اخبار مربوط به حقوق‌های نجومی در رسانه‌های عمومی بحث دیگری به شکل موازی مطرح شد که پرسش‌هایی از جنس علت‌یابی این تخلفات بود. سوال بسیار مهمی که بازیگران مختلف به آن پاسخ‌های متفاوتی دادند و آن سوال این است که آیا حقوق‌های نجومی قانونی است؟ شاید اولین کسانی که به این پرسش پاسخی مثبت دادند افرادی بودند که به عنوان متخلف مورد حمله قرار داشتند اما به دلیل جایگاه خاص آن‌ها ادعای مطروحه مورد توجه قرار نگرفت. از سوی دیگر، وقتی که در ادعای قانونی بودن یا نبودن حقوق‌ها از سوی مسئولان دولتی صدای تردید شنیده شد، این مسئله تامل برانگیزتر شد.

چنانکه نوبخت سخنگوی دولت، در گفت‌وگوی ویژه خبری شبکه دوم سیما بر مجوزهای قانونی دستگاه‌های اجرایی برای پاداش‌های غیرممتعارف اشاره داشت و بیان کرد که دولت با همکاری مجلس این قانون را اصلاح خواهد کرد (۹). سایر اعضای دولت به خصوص وزیر اقتصاد و دارایی نیز موضع نسبتاً مشابه داشتند.

همچنین در گزارشی که به درخواست ریاست مجلس شورای اسلامی در کمیسیون اصل ۹۰ و در کارگروه ویژه‌ای پیگیری شد و مرکز پژوهش‌های مجلس در انتشار آن مشارکت داشت، مهم‌ترین دلیل فیش‌های نجومی را «تخلف از اجرای قانون مدیریت خدمات کشوری و وجود برخی قوانین و مقررات خاص که زمینه را برای این گونه پرداخت‌ها در معدودی از دستگاه‌های اجرایی فراهم کرده است، خلاصه نمود.» (۱۰).

این واکنش‌ها از سوی مخالفان دولت تلویحاً به عنوان دفاع از حقوق‌های نجومی تلقی شد اما به دور از نگاه‌های سیاسی، چنین حقوق‌های نجومی حاکی از وجود خلاهای حقوقی اساسی در قوانین و ابلاغیه‌های دولت است. برای بررسی این چالش باید به سراغ قانون مدیریت خدمات کشوری و مصوبات و لایحه‌های تابع آن رفت و مدعای بازیگران مختلف را به بوته آزمایش گذاشت.

در قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب سال ۱۳۸۶ در ماده ۷۶ آمده است که: «حداقل و حداکثر حقوق و مزایای مستمر شاغلین، حقوق بازنشستگان و وظیفه بگیران مشمول این قانون و سایر حقوق بگیران دستگاه‌های اجرائی و صندوق‌های بازنشستگی وابسته به دستگاه‌های اجرائی هر سال با پیشنهاد سازمان به تصویب هیات وزیران می‌رسد.» در ضمن به عنوان تبصره در ذیل همین بند ذکر شده است که: «سقف حقوق ثابت و فوق‌العاده مستمر نباید از ۷ برابر حداقل حقوق ثابت و فوق‌العاده‌های مستمر تجاوز کند». این اصلی‌ترین قانونی است که برای دستمزدها وجود دارد. سخنگوی دولت نیز بارها به آن اشاره کرده و به استناد آن مدعی است که حقوق‌های مدیران پایین‌تر از ۱۰ میلیون تومان در سال ۱۳۹۵ بوده است اما در همین قانون در ماده‌ی ۱۱۷ برخی از دستگاه‌ها استثنا شده‌اند. در ماده ۱۱۷ چنین آمده است: «کلیه دستگاه‌های اجرائی به استثناء نهادها، موسسات و تشکیلات و سازمان‌هایی که زیر نظر مستقیم رهبری اداره می‌شوند، وزارت اطلاعات، نهاد‌های عمومی غیردولتی که با تعریف مذکور در ماده ۳ تطبیق دارند اعضای هیات علمی و قضات، هیات مستشاری دیوان محاسبات، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس خبرگان رهبری مشمول مقررات این قانون می‌شوند و در خصوص نیروهای نظامی و انتظامی مطابق نظر مقام معظم رهبری عمل می‌شود».

نوبخت صراحتاً در مصاحبه تلویزیونی خود به ماده ۱۱۷ و دستگاه‌های استثنا اشاره کرده بود. همچنین، او از سوء استفاده برخی نهادها از بند ۱۰ ماده ۶۸ همین قانون تحت عنوان «فوق‌العاده ویژه» نام برد که استفاده از آن از نظر سازمان برنامه و بودجه غیر قانونی تلقی شده است.

به نظر می‌رسد، ماده ۱۱۷ همان خلا قانونی است زیرا سازمان‌های مدیران دریافت کننده حقوق نجومی ذیل همان دستگاه‌های استثنا قلمداد می‌شوند. به عبارت دیگر، عموم بانک‌هایی که مدیران آن‌ها متهم به تخطی از قانون بودند با استناد به همین ماده ۱۱۷ خود را جز نهاد‌های غیر دولتی محسوب کرده‌اند که در تعریف نهاد غیر دولتی به ماده ۳ ارجاع داده‌اند. در این ماده قانون تعریف نهاد عمومی غیردولتی آمده است: «واحد سازمانی مشخصی که دارای استقلال حقوقی و با تصویب مجلس شورا اسلامی ایجاد شده یا می‌شود و بیش از ۵۰ درصد بودجه سالیانه آن از محل منابع غیر دولتی تامین گردد و عهده‌دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد».

۱- . ووجه دریافتی کارمندان به جز حقوق ثابت از دو جز تشکیل می‌شود: فوق‌العاده مستمر و غیرمستمر؛ فوق‌العاده مستمر مثل شرایط بد آب و هوا یا سختی کار و ... فوق‌العاده غیرمستمر مانند میزان کارانه پرداختی به کارکنان. اما بند ۱۰ ماده ۶۸ و ماده ۶۹ از فوق‌العاده ویژه نیز سخن می‌گوید که اگر مواردی نظیر صرفه‌جویی یا اصلاح ساختاری انجام شود می‌توانند تا ۲۵ درصد آن مبلغ را به مدیران و کارکنان آن بخش اختصاص دهند.

مدیر عامل معزول بانک رفاه کارگران با استناد به همین قانون این بانک را از شمول قوانین بخش دولتی خارج دانسته و حتی معتقد بود ربیعی حقی برای عزل او نداشت. وی در مصاحبه با ایسنا عنوان کرد که بانک‌ها از دولت بودجه نمی‌گیرند بلکه از محل ایجاد درآمد، هزینه‌های خود را پوشش می‌دهند. از طرفی مدیر عامل بانک صادرات با استناد به همین قوانین ادعا کرد در صورت برکناری به بانک جهانی شکایت می‌کند (۱۱).

ابهام پرونده با گزارش دیوان محاسبات به مجلس شورای اسلامی نیز بیشتر شد. «فیاض شجاعی» دادستان دیوان محاسبات در مصاحبه خبری گفت: «اگر به این رسیدیم که این پرداخت‌ها مبنای قانونی دارد، قطعاً کسی مرتکب تخلف نشده بلکه قانون را اینجا باید یک بازنگری داشته باشیم که این پرداختی‌ها متناسب با عرف جامعه صورت گیرد» و وی پس از آن خलाهای قانونی موجود را نام می‌برد.

بر اساس قانون مدیریت خدمات کشوری، دولت موظف بوده تا مدتی پس از تصویب قانون، دستورالعمل مربوطه برای دستگاه‌ها را ابلاغ کند اما از سال ۱۳۸۷ که زمان اجرای این قانون بود تا سال ۱۳۹۰ هیچ دستورالعملی از سوی دولت صادر نشده است.

در سال ۱۳۹۰ همزمان با اجرایی شدن برنامه پنجم توسعه در بند «ح» ماده ۵۰ قانون برنامه پنجم، مجوز جدیدی ایجاد شده است: «در مورد بانک‌ها، بیمه‌ها و شرکت‌های دولتی کارگروهی که متشکل از رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و بالاترین مقام آن دستگاه اجرایی به استناد این بند می‌توانند به موجب دستورالعملی، فوق‌العاده خاصی برای بانک‌ها، بیمه‌ها و شرکت‌های دولتی ایجاد کنند».

در اواخر دولت دوم احمدی‌نژاد، پنجم اردیبهشت ماه ۱۳۹۲ مصوبه‌ای در دولت به تصویب رسید که طبق آن مجوزی را که وزارت صنایع و معادن برای بانک صنعت و معدن تصویب کرده بود به تمام بانک‌ها تسری داد. طبق گفته‌های شجاعی ماجرای مجوز بانک صنعت و معدن از این قرار بوده است که در سال ۱۳۸۲ وزیر صنایع و معادن، حقوق و مزایای کارکنان بانک صنعت و معدن را با حقوق و مزایای سازمان گسترش و نوسازی صنایع مطابقت داد. سازمان گسترش نیز در موضوع حقوق بر اساس قوانین داخلی خود عمل می‌کرد به این ترتیب با تسری این مجوز به تمام بانک‌ها، آن‌ها از شمول قانون مدیریت خدمات کشوری خارج شدند.

دولت روحانی نیز در شانزدهم مهرماه ۱۳۹۲ این قانون را به بیمه‌ها تسری داد. این دو مصوبه یعنی تسری قانون به بانک‌ها و بیمه‌ها با نظرات دیوان محاسبات و به دستور مجلس شورای اسلامی لغو شده است اما دستورالعمل حقوق مدیران تحت عنوان فوق‌العاده خاص اجرا گردید (۱۲).

در جمع‌بندی گفته‌های دو مسئول یعنی سخنگوی دولت و دادستان دیوان محاسبات این تناقض یافت شد که سخنگوی دولت تأکید دارد بانک‌ها بر اساس ماده ۱۱۷ خود را از جمله دستگاه‌های مستثنی از قانون مدیریت خدمات کشوری می‌دانند، در صورتی که دادستان دیوان محاسبات بر این نظر است که بیمه‌ها و بانک ذیل شمول قانون مدیریت خدمات کشوری هستند و مشکل مربوط به جای دیگری است.

به همین میزان که تعدد برداشت از قانون و ابهام در یافتن مصادیق قوانین و استثناهای آن توسط مسئولان مربوطه مشخص شد، کافی است تا ابهام در قانون اثبات شود. این ابهامات را اگر با شائبه شبه خصوصی بودن بخش‌هایی که مدیران نجومی بگیر داشتند، ترکیب کنیم و مدعای افرادی را که از اساس این شرکت‌ها را تحت شمول قانون تجارت قرار می‌دهند، قدری جدی بگیریم، کلاف سردرگم این مسئله نیز، به هم پیچیده‌تر می‌شود.

عدم وجود قواعد نظام یافته حقوقی و مالی برای بخش‌های دولتی و عمومی سبب شده است که عملکرد این نهادها تا حدی غیر شفاف باقی بماند. سردرگمی در نظارت بر منابع درآمدی این بخش‌ها، وضعیت حسابرسی آن‌ها را با چالش بزرگی رو

به رو کرده که قابل تامل است. بنابراین عدم وجود نظام حقوقی و مالی شفاف و متعین یکی از علل ایجاد مسئله فیش‌های حقوقی نجومی است.

پرونده فیش‌های نجومی و سازمان‌های متخلف

در ادامه پانزده پرونده فیش‌های نجومی در نسبت با سازمان‌ها و شخص متخلف با ذکر منبع و تاریخ انتشار خبر فهرست شده است. این فهرست فیش‌های نجومی از سال ۱۳۹۵ تا سال جاری می‌تواند بیانگر پراکندگی موج افشاگری‌ها باشد که کمتر منجر به برخورد نظام یافته و پیگیری اصلاحات قانونی شده است. چنانکه محتوای جدول نشان می‌دهد پانزده مورد افشاگری در سال ۱۳۹۵ صورت گرفته است و یک مورد آن مربوط به سال جاری است.

جدول ۱- روند انتشار حقوق‌های نجومی بر اساس دستگاه‌های مربوطه

ردیف	نام سازمان	توضیحات	منبع	تاریخ انتشار
۱	سازمان بیمه مرکزی	مرتضی حسینی عقدا، معاون توسعه مدیریت و منابع بیمه مرکزی اولین فیش حقوقی منتشر شده در اسفند ۱۳۹۴ با رقم ۸۷ میلیون تومان دریافتی + چند صد میلیون وام برکناری از سمت با حکم وزیر اقتصاد و دارایی	کانال‌های تلگرامی و رسانه‌های مجازی	۹۵/۰۲/۱۶
۲	بانک رفاه کارگران	علی صدقی، مدیرعامل بانک رفاه کارگران با فیش حقوقی بالغ بر ۲۰۰ میلیون تومان با عناوین مختلف و مبالغ قابل توجه در سایر ماه‌ها + دریافتی بالغ بر ۲۳ میلیون تومان در طول نزدیک به ۲۰ روز پایان سال ۹۴ + دریافتی بالغ بر ۱۸۰ میلیون تومان بابت حقوق مهر ماه ۹۴	تسنیم	۹۵/۰۳/۱۹
۳	بانک تجارت	برکناری با پیگیری وزیر کار یا استعفا ادعای بازگشت مبلغ ۲۴۰ میلیون تومان به خزانه	ایسنا	۹۵/۰۴/۰۳
۳	بانک تجارت	محمدابراهیم مقدم نودهی، مدیرعامل بانک تجارت فیش سه صفحه‌ای جمع درآمد ریالی از اردیبهشت ۹۳ تا آذرماه سال ۱۳۹۴، رقم ۹۲۷ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان یعنی میانگین حقوق ایشان ماهی ۴۴ میلیون تومان منتشر شد. مبلغ مالیات بر مبلغ واریزی وی به حساب خزانه فقط ۱۷۲ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان در این مدت بوده است. یعنی خالص دریافتی ۲۱ ماهه انش پس از کم شدن کسورات، ۷۱۰ میلیون تومان بوده است. ادعای روابط عمومی بانک تجارت: تکذیب، حقوق «بابت تطبیق و یکپارچه سازی حقوق دوران بازنشستگی و حقوق و مزایای ناشی از آغاز به کار مجدد» پرداخت شده است.	انصاف نیوز	۹۵/۰۳/۳۰
		انتشار دریافت وام‌هایی در طی ۹ ماه به مبلغ ۵۷۷ میلیون تومان با نام‌ها، نرخ سودها و دوره‌های بازپرداخت متفاوت	تابناک	۹۶/۰۴/۱۳
		وام‌های وی، به وام‌های نجومی معروف شد. با وجود حاشیه‌ها، یکسال بعد از انتشار حقوق نجومی، «مسعود کرباسیان» وزیر اقتصاد وی را برکنار کرد.	تابناک	۹۶/۱۰/۰۸
۴	بانک صادرات	اسماعیل لله‌گانی، مدیرعامل بانک صادرات دریافتی در زمان تصدی‌گری بر بانک صادرات ماهانه ۵۷ میلیون تومان بابت مدیریت این بانک. عزل با حکم وزیر اقتصاد	تسنیم	۹۵/۰۴/۱۳
		تهدید به شکایت به بانک جهانی جالب است بدانید که لله‌گانی ماهانه ۶۵ میلیون تومان حقوق می‌گرفت	روزنامه آرمان	۹۵/۰۴/۱۲
۵	بانک ملت	علی رستگار سرخه، مدیرعامل بانک ملت تنها از دو شرکت در خارج کشور طی سال گذشته مبلغ ۱۲۵ هزار دلار و ۲۰۰ هزار یوند پاداش گرفته که بالغ بر یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان می‌شود. روابط کاری نزدیک با حسین فریدون، برادر رئیس‌جمهور	تسنیم	۹۵/۰۵/۱۲
		استعفای رستگار مدیرعامل بانک ملت	فارس	۹۵/۰۴/۱۰
		در تاریخ ۴ مرداد ۹۵ به عنوان عضو هیات مدیره بانک ملت انتخاب شد.	تسنیم	۹۵/۰۵/۱۲

ردیف	نام سازمان	توضیحات	منبع	تاریخ انتشار
۶	بانک قرض الحسنه مهر ایران	سیامک دولتی، مدیرعامل بانک قرض الحسنه مهر ایران آقای دولتی یکی از چند مدیر بانکی بوده که در میان جنجال فیش‌های حقوقی تغییر کرده است. برخی رسانه‌ها این ادعا را علیه او مطرح کردند که حقوق بالا می‌گرفته ولی برخی گفتند تغییر او به دلیل رسیدن موعد بازنشستگی‌اش بود. در هر صورت، سرانجام، خداحافظی از بانک قرض الحسنه مهر ایران		
۷	صندوق توسعه ملی	صفدر حسینی، رئیس هیات عامل صندوق توسعه ملی ایران دریافتی از فروردین تا اسفند سال ۹۴ به طور میانگین، ۵۷ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان بابت حقوق یا اینکه در سال گذشته جمعا حدود ۶۸۶ میلیون تومان بابت حقوق از صندوق توسعه ملی گرفته است، هرچند برخی رسانه‌های حامی دولت، این رقم را ماهانه کمتر از ۲۰ میلیون اعلام کرده‌اند.	تسنیم	۹۵/۰۴/۰۸
		دریافت مجوز تاسیس یک صرافی برای داماد و دخترش در سال‌های ۹۱ و ۹۲ که اوج بحران و تلاطمات نرخ ارز به موضوع مرتبط نیست	تسنیم	۹۵/۰۴/۱۳
		بازگشت ۷۰۰ میلیون تومان از حقوق نجومی صفدر حسینی به بیت المال	مهر	۹۶/۱۱/۱۸
		استعفا از ریاست صندوق توسعه ملی و انتخاب به عنوان مشاور دانشگاه پردیس کشاورزی در کرج	فارس	۹۶/۰۷/۲۲
۸	سپاه پاسداران	سرتیپ رمضان شریف، مسئول روابط عمومی سپاه پاسداران در شبکه‌های اجتماعی ادعای حقوق ماهانه ۴۰ میلیون تومانی آقای شریف و چند فرمانده دیگر سپاه مطرح شد. واکنش: وی بارد خبر گفت: «اگر معذوریت‌های حفاظتی نبود، حتماً فیش حقوقی خودم را منتشر می‌کردم تا رقم واقعی را ببینید.»	شرق	۹۵/۰۴/۰۶
۹	مدیرعامل سابق سایپا و رئیس سابق سازمان ملی	مهرداد بذریاش، نماینده مجلس، مدیرعامل سابق سایپا و رئیس سابق سازمان ملی جوانان ۶۰۰ میلیون تومان پاداش هیأت مدیره سایپا در سال‌های ۸۷ و ۸۸ که با احتساب نرخ تورم به مقدار کنونی معادل یک میلیارد و ۶۰۰ میلیون تومان برآورد می‌شود. واکنش: انتشار تکذیبیه	روزنامه ایران	۹۵/۰۴/۰۸
۱۰	مجلس شورا اسلامی	علیرضا منادی، عضو سابق هیات رئیسه مجلس و نماینده رئیس دانشگاه آزاد در استان آذربایجان شرقی دریافتی حدود ۱۵۰ میلیون تومان واکنش: تکذیب منادی گفته بود حقوق من در بیش از دو سال مسئولیت‌م در دانشگاه آزاد که اگر اشتباه نکنم ۶۰ میلیون تومان یا کمی بیشتر از آن می‌شد را یکجا به حساب قرض الحسنه دانشجویی دادم.	میزان	۹۵/۰۲/۱۵
۱۱	استانداری تهران	حسین هاشمی، استاندار تهران حمید رسایی این ادعا را علیه آقای هاشمی مطرح کرد که تحت عنوان مامور از شرکت آسکو تک (شرکت تابعه ایمیدرو مستقر در آلمان) ماهیانه معادل ۶۵ میلیون تومان حقوق می‌گیرد. استانداری تهران گفت آقای هاشمی ماهانه ۱۷ میلیون تومان حقوق می‌گیرد.	پایگاه خبری حامیان ولایت	۹۵/۰۴/۲۴
۱۲	بیمه ایران	عباس حسینی، مدیرعامل بیمه ایران به ادعای سایت دانا، دریافتی وام ۶۰۰ میلیون تومانی با بهره پایین بازگشت این مبلغ به خزانه دولت و مسدودیت حساب بانکی عباس حسینی عباس حسینی واکنش: تکذیب و سپس استعفا	تابناک	۹۵/۰۴/۰۵
		محسن پورکیانی، مدیرعامل جدید بیمه ایران خبرگزاری فارس این ادعا را مطرح کرد که محسن پورکیانی پیش از انتصابش به مدیرعاملی ۱۷ میلیون تومان حقوق ماهانه می‌گرفته است و یک وام ۳۵۰ میلیون تومانی هم با بهره پایین دریافت کرده است. بر اساس مستندات که در اختیار فارس قرار گرفته، جمع حقوق و مزایای وی نیز در اردیبهشت ماه البته با مسئولیت عضو هیأت مدیره نزدیک به ۱۷ میلیون تومان بوده است.		
		غلامعلی فروزش، مشاور وزیر اقتصاد و عضو سابق هیات مدیره بیمه ایران به ادعای سایت، دریافتی ۴۷۵ میلیون تومان وام با بهره پایین		

ردیف	نام سازمان	توضیحات	منبع	تاریخ انتشار
۱۳	وزارت نفت	<p>پنجاه نفر از مدیران صنعت نفت براساس «خود اظهاری» میانگین حقوقی بیش از ۵ میلیون تومان دریافت می‌کنند. در بین فهرست مدیران نفتی سه تن از مدیران یک شرکت توسعه دهنده صنعت نفت با عناوین اختصاری «م. ج»، «ح. م» و «م. ج» به ترتیب ۵۵۹ میلیون تومان، ۵۸۹ میلیون تومان و ۵۱۷ میلیون درآمد و دریافتی سالانه داشته‌اند. مدیرعامل سابق شرکت تامین مالی نفت نیز ۶۸۴ میلیون تومان عایدی سالانه داشته است. درآمد «ع. د» از مدیران شرکت ملی نفت نیز ۵۵۲ میلیون تومان در سال بوده و رئیس یکی از نهادهای آموزشی وابسته به نفت ۵۵۵ میلیون دریافتی سالانه داشته است. این رئیس نهاد آموزشی از کسانی است که رتبه شغلی برخی اساتید این نهاد را به دلیل غیرهمسو بودن کاهش داد.</p>	الف	۹۵/۰۴/۰۸
۱۴	وزارت بهداشت	<p>وزارت بهداشت و پزشکان احمد توکلی از دریافتی‌های بالای پزشکان و مدیران وزارت بهداشت انتقاد کرده‌اند. آن‌ها می‌گویند درآمد پزشکان در دوره حسن روحانی بیش از اندازه بالا رفته است. امین حسین رحیمی، رئیس کل دیوان محاسبات کشور در گفتگوی زنده تلویزیونی اعلام کرد: میزان دریافتی ماهانه مدیران وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی ۲۰ میلیون تومان و بیشترین دریافتی آن‌ها نیز ۷ میلیون تومان بوده است. یکی از معاونین وزارت بهداشت ۴۰ میلیون تومان حقوق و ۳۰ میلیون کارانه دریافت کرده است که کارانه مصوبه دولت است. اما در مصاحبه‌های مسئولان وزارت بهداشت آمده است: در حوزه سلامت هیچ موردی از غیرقانونی بودن نداریم اگر قانون ایراد دارد باید اصلاح شود.</p>	سلامت نیوز	۹۵/۰۴/۲۸
۱۵	صندوق بازنشستگی کشوری	<p>رئیس صندوق بازنشستگی کشوری با انتشار فیش حقوقی مدیران این صندوق در پیامی توثیقی اعلام کرد: طبق گزارش کمیته شفافیت صندوق بازنشستگی، دریافتی خالص سال ۹۷ مدیران عامل دو هلدینگ، علی‌رغم ضعیف و پرحاشیه، ماهانه بیش از ۳ میلیون تومان بوده است.</p>	شبکه خبر	۹۸/۰۴/۰۳

فصل دوم: واکنش و مواضع مسئولان کشور

مقام معظم رهبری

آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار رمضانی رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت (چهارشنبه ۹۵/۰۴/۰۲) موضوع حقوق‌های نجومی را هجوم به ارزش‌ها دانستند و خاطر نشان کردند: «براساس اطلاعاتی که به من رسیده است، میزان دریافتی مدیران در بیشتر دستگاه‌ها، در حد معقول است و دریافتی‌های کلان، مربوط به تعداد اندکی از مدیران است که باید با همین موارد اندک هم برخورد قاطعانه انجام شود. این موضوع نباید شامل مرور زمان شود، بلکه باید حتماً به صورت جدی پیگیری، و نتیجه‌ی آن به اطلاع مردم رسانده شود.»

رهبر معظم انقلاب اسلامی در تاریخ دوازدهم تیرماه ۱۳۹۵ به نامه معاون اول رئیس‌جمهور درباره حقوق‌های نجومی پاسخ دادند. در این نامه آمده: «کلیه دستگاه‌ها موظفند نسبت به پرداخت‌های غیرمتعارف حساسیت نشان دهند و قاطعانه با موارد تخلف برخورد کنند. دفتر هم موظف است ضوابط مصوب دولت را در مجموعه‌های وابسته به خود مورد توجه و امان نظر قرار دهد» آیت‌الله خامنه‌ای در دیدار سالانه با هیأت وزیران در هفته دولت در تاریخ سوم شهریورماه ۱۳۹۵ در پایان سخنان خود فرمودند: «من خواهش میکنم از این قضیه آسان عبور نکنید. بله، دامن زدن به این قضیه به آن معنا-که به قول ایشان مدام بازخوانی کردن و آماردادن... [شاید کار خیلی مثبتی نیست؛ اما از آن طرف، اقدامی که شما در مقابل می‌کنید، خیلی مهم است؛ یعنی به مردم بگویید که چه کار کردید. در این قضیه، مردم اعتمادشان ضربه خورده... [این اعتماد مردم را-که بدرستی آقای روحانی گفتند که مایه‌ی اصلی ما، اعتماد مردم و امید مردم است- با این کارها نباید ضایع کرد]... [نشان بدهید که عزم دارید که با این قضیه برخورد کنید و جلوی پیش را بگیرید و اجازه ندهید؛ این را نشان بدهید به مردم. به هر حال این نکته‌ی [مهمی] است. به نظر من برای متخلفان اصلاً نباید عذر تراشید؛ برخورد هم بایستی قاطع باشد؛ مخصوص قوه‌ی مجریه هم نیست.»

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در تاریخ ۷ آذرماه ۱۳۹۵ در دیدار فرماندهان و مسئولان نیروی دریایی ارتش، بر لزوم پیگیری برنامه‌ها و کارها تا حصول نتیجه و به سرانجام رساندن آن‌ها تأکید و خاطر نشان کردند: «تمام کارها، سؤال و اشکال ایجاد می‌کند... از جمله این مسائل موضوع حقوق‌های نجومی است و این موضوع از مسائل مهمی است که نتیجه رسیدگی به آن برای مردم روشن نشد و سؤالات در ذهن مردم باقی ماند.»

قوه مجریه

در تاریخ ۲۳ خرداد ۹۵ رئیس‌جمهوری طی دستوری از معاون اول خود خواست تا در اسرع وقت همه موارد تخلف و هرگونه سوءاستفاده در خصوص حقوق و پاداش‌های پرداختی به مدیران در دستگاه‌های اجرایی را شناسایی نموده، و جوهی که به ناحق پرداخت شده به بیت‌المال مسترد و مدیران متخلف عزل شوند. از بندهای مهم این نامه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

۱. بررسی علل و شناسایی موارد تخلف و سوءاستفاده؛

۲. انجام اقدامات قاطع در خصوص استرداد وجوه و عزل مدیران متخلف؛

۳. تنظیم تصمیمات لازم در جهت تغییر مقررات و ضوابط اجرایی؛

۴. تشکیل و گزارش اقدامات خود را برای اینجانب ارسال نماید.

معاون اول رئیس جمهوری در تاریخ ۲۴ خرداد ۹۵ طی نامه‌ای خطاب به اعضای هیات دولت، دستور داد با فوریت فهرستی از مجموعه دریافتی متوسط یکسال اخیر مدیران ارشد دستگاه‌ها را حداکثر ظرف مدت یک هفته تاسی و یکم خرداد ارسال کنند.

در یکم تیر همان سال، دنبال ارسال فهرست مجموعه حقوق‌های دریافتی متوسط یکسال اخیر مدیران ارشد دستگاه‌های اجرایی از سوی اعضای هیأت دولت به دفتر معاون اول رئیس جمهوری، اسحاق جهانگیری دستور تشکیل کمیته‌ای سه نفره برای رسیدگی و تطبیق این دریافتی‌ها براساس قوانین و مقررات را صادر کرد. اسحاق جهانگیری همچنین از کمیته مذکور خواسته است در اسرع وقت با بررسی دقیق فهرست‌های دریافت شده از دستگاه‌ها، موارد تخلف در پرداخت‌های صورت گرفته را برای اقدامات بعدی به وی گزارش کنند.

همچنین «سید محمود علوی» وزیر اطلاعات در حاشیه نشست علنی روز سه‌شنبه یکم تیرماه ۹۵ مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه دست دولت برای برخورد با حقوق‌های نجومی باز شد عنوان کرد تا پیش از این اگر دولت به این موضوع می‌پرداخت عنوان می‌شد که دولت در حساب‌های شخصی سرک کشیده و وارد مسائل شخصی افراد شده است. ریاست محترم جمهور نیز دستور قاطعی را به معاون اول داده‌اند و جلساتی نیز تاکنون در این زمینه برگزار شده است که به یاری پروردگار با این مسئله به صورت جدی برخورد می‌کنیم. همانطور که در این دولت با اختلاس‌های ۳ هزار میلیارد تومانی، ۸ هزار میلیارد تومانی و امثال بابک زنجانی برخورد شده با این حقوق‌های بیش از ۲۰ میلیونی هم برخورد می‌کنیم و این را بدانید که بنده وزیر اطلاعات یک سوم این مبالغ را هم حقوق نمی‌گیرم. از طریق معاون اول ریاست جمهوری گزارشی در مورد حقوق‌های کلان ارائه می‌شود.

حسام‌الدین آشنا مشاور رئیس جمهوری، ضمن تحلیل زوایای «مسئله فیش‌های حقوقی» پیشنهاد تشکیل کمیته شفافیت براساس اصل ۱۲۷ قانون اساسی را به رئیس جمهور ارائه کرد. (نسیم آنلاین، ۵ تیر ۱۳۹۵)

روز دوشنبه چهاردهم تیر ۱۳۹۵ خبرگزاری دولتی ایرنا گزارش داد، حسن روحانی وعده داد که دولت «به فوریت»، لایحه‌ای را با هدف «اعمال یکپارچگی در نظام حقوقی پرداخت‌ها» تهیه و به مجلس ارائه خواهد کرد. آقای روحانی، «حساسیت افکار عمومی» درباره «پرداخت‌های غیرمتعارف» را «سرمایه گرانقدر» خواند و در هشت بند گزارشی از «اقدامات فوری» دولت برای جلوگیری از پرداخت این حقوق‌ها اعلام کرد. وی اعلام کرد که همه دستگاه‌ها موظفند «تمام حقوق و مزایای دریافتی کلیه مقامات کشوری و لشکری را به صورت حداقل و حداکثر دستمزد و پرداختی ماهانه» در سایت خود و همچنین در سایت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور منتشر کنند. آقای روحانی روز قبل گفته بود که پرداخت حقوق‌های «نامتعارف» مشکلی «همگانی است» و تنها «مربوط به یک قوه و دستگاه خاصی نیست».

گزارش کمیته ویژه‌ای که بعد از ابلاغ رئیس جمهوری و به دستور جهانگیری به منظور بررسی همه جانبه مسئله فیش‌های حقوقی، زمینه‌ها، ابعاد و موارد مختلف آن تشکیل شده بود، در ۲۰ تیرماه ۹۵ منتشر شد. در گزارش کمیته ویژه که برای استحضار رئیس جمهوری، پاسخگویی مناسب به مطالبه اجتماعی و سامان دهی نظام پرداخت‌ها در همه دستگاه‌های دولتی و عمومی تهیه شده، ضمن ریشه‌یابی موضوع، تصمیمات، راهکارهای کوتاه و بلند مدت و دستورالعمل‌هایی را به منظور مسدود شدن همه منافذ شکل‌گیری پرداخت‌های غیرمتعارف در همه دستگاه‌های دولتی و غیر دولتی، ارائه کرده است. انتشار و صدور بیانیه مهم ۹ ماده‌ای رئیس جمهوری در خصوص برخورد با پرداخت‌های غیرمتعارف در سه‌شنبه گذشته بر اساس این گزارش معاون اول بود.

شورای حقوق و دستمزد در ۱۱ مرداد ۹۵ در مصوبه‌ای، سقف پرداختی‌های مدیران را مشخص کرد. در ۱۳ مرداد ماه همان سال با دستور رئیس‌جمهور، سازمان اداری و استخدامی کشور تشکیل شد و طی آن مدیریت نظام پرداخت شکل گرفت. افشای فیش‌های حقوقی صندوق بازنشستگی کشوری توسط مدیرعامل جدید آن، سبب ایجاد موج دیگری از نظرات در خصوص مسئله حقوق‌های نجومی شد. در همین راستا سخنگوی دولت با بیان اطلاع از خبر اینکه حقوق‌ها در سطح مصوب ابلاغ شده، خاطر نشان کرد: «بر اثر نظارت برخی از افراد ممکن است چند ماهی بتوانند خارج از نظارت مبالغی را دریافت کنند. البته آن لیست را من دیدم و بجز یکی دو مورد، بقیه در بالاترین سطح مصوب دریافت کرده بودند.» (سایت دولت، چهارشنبه ۵ تیر ۱۳۹۸)

اکنون بعد از گذشت سه سال از افشای حقوق‌های نجومی و پس از اینکه مدیرعامل صندوق بازنشستگی کشوری از انتشار لیست حقوق و مزایای مدیران عامل و هیات مدیره صندوق بازنشستگی کشوری و شرکت‌های تابعه برای نخستین بار خبر داد، نمایندگان مجلس شورای اسلامی سوال از برخی وزرا درباره پرداخت حقوق‌های نجومی را در دستور کار قرار داده‌اند. مدیرعامل صندوق بازنشستگی کشوری در گردهمایی بزرگ روسای کانون‌های بازنشستگی سراسر کشور در پانزده تیرماه سال جاری با بیان اینکه بحث انتشار اطلاعات حقوق و دستمزد و همچنین مدارک تحصیلی، تنها بخش کوچکی از اتاق شیشه‌ای صندوق بازنشستگی است و این شفافیت در بحث پروژه‌های تحمیل شده به صندوق و هزینه‌ها و زیان‌هایی که به صندوق وارد کرده است، گفت که این اعداد بزرگتری را در بر می‌گیرد که قطعاً در مراحل بعدی اطلاعات آن در اختیار عموم قرار خواهد گرفت.

لوايح و طرح‌های پیشنهادی دولت

در برنامه ششم توسعه موضوع شفافیت و مبارزه با فساد در نظام اداری مطرح شده است. چنانکه در ماده ۲۹ آن با عطف به موضوع حقوق‌های نجومی، دولت مکلف به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا شده است. براساس این ماده و سه تبصره آن، دولت مکلف شده است ظرف چهارماه پس از تبدیل شدن برنامه ششم به قانون، نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند. راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا پیشنهادی بود که حسن روحانی رئیس‌جمهور کشورمان در بیانیه‌ای که درباره حقوق‌های نجومی صادر کرد به آن اشاره کرد اما وزارتخانه و دستگاه‌ها زیر بار اجرای آن نرفته‌اند. روحانی در بیانیه خود که ۱۵ مرداد ماه سال ۹۵ منتشر شد، آورده بود: «از هیأت دولت و وزرا خواسته‌ام تا علاوه بر مواردی که در سطح وزارتخانه‌ها و بانک‌ها به فوریت به مرحله اجرا درآمده است، موارد مشابه دیگر در کلیه دستگاه‌های اجرایی را حداکثر ظرف یک ماه بررسی، اصلاح و اجرا کنند.»

از آن تاریخ به بعد تمامی دستگاه‌ها موظفند تمام حقوق و مزایای دریافتی کلیه مقامات کشوری و لشکری را به صورت حداقل و حداکثر دستمزد و پرداختی ماهانه در سایت وزارتخانه یا سازمان ذیربط و همچنین در سایت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برای آگاهی عموم درج کنند؛ هرگونه پرداختی و رای این مبالغ تخلف به شمار آمده و تخلف اداری محسوب خواهد شد. براساس این بیانیه از تاریخ ۱۵ شهریورماه وزارتخانه‌ها باید حداقل و حداکثر دستمزد و پرداختی ماهانه مدیران را در سایت وزارتخانه یا سایت سازمان مدیریت برنامه‌ریزی قرار می‌دادند. با این حال در لایحه برنامه ششم راه‌اندازی این سایت مورد تأکید قرار گرفته است.

در این لایحه تعهداتی نیز برای دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور برای نظارت مداوم بر حقوق‌های دریافتی مدیران ایجاد شده است. بر این اساس دیوان محاسبات کشور و سازمان بازرسی کل کشور حسب وظایف قانونی خود مکلفند ظرف سه ماه از زمان تصویب برنامه ششم توسعه، کلیه پرداخت‌های غیرعادلانه که بیش از مبنای اعلام شده در

قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده ۸۴ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب اسفند ۹۳ بوده است را به دستگاه قضایی اعلام و برای استرداد مبالغ مذکور اقدام کنند.

«جمشید انصاری» رئیس سازمان امور اداری و استخدامی کشور در خرداد ماه سال گذشته، در جریان بررسی کلیات طرح ساماندهی حقوق و دستمزد مدیران و مقامات کشور از راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا راه‌اندازی خبر داد که بر اساس آن دستگاه‌ها مکلف به ثبت اطلاعات خود در این سامانه شده‌اند.

جدول ۲ - اقدامات حقوقی دولت برای مقابله با حقوق‌های نجومی

شرح / لایحه	عنوان	توضیحات
ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه	سامانه ثبت حقوق و مزایا	دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه ششم نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقامات، روسا، مدیران کلیه دستگاههای اجرایی شامل قوای سه‌گانه را فراهم نماید، قید بسیار مهمی گذاشته شده تا دسترسی به این اطلاعات در اختیار نهادهای نظارتی و عموم مردم فراهم شود. مسئولیت اجرای این بخشنامه برعهده بالاترین مقام مجاز و ذی‌حسابان دستگاه اجرایی (یا مدیران مالی و عناوین مشابه) می‌باشد. این بخشنامه در تاریخ ۲ مهر ۱۳۹۷ ابلاغ شده است.
لایحه بودجه سال ۹۸ کل کشور (جزء ۶ تبصره ۲ این لایحه)	شفافیت پرداختی‌ها در شرکت‌های دولتی	دولت مکلف است حداکثر ظرف مدت یک ماه از زمان ابلاغ این قانون نسبت به تعیین، ابلاغ و اعلام حقوق و مزایای مدیران عامل و اعضای هیأت مدیره موظف و غیرموظف شرکتهای دولتی و وابسته به نهادهای عمومی در سه سطح کوچک، متوسط و بزرگ اقدام نماید و کلیه شرکتهای مشمول موظفند حقوق و مزایای مصوب را از ابتدای سال ۱۳۹۸ مطابق آن پرداخت نمایند.

قوه مقننه

«علی لاریجانی» در جلسه مشترک با «کاظم جلالی»، رئیس سازمان بازرسی و رییس دیوان محاسبات در تیرماه ۱۳۹۵، مرکز پژوهش‌ها را مکلف به تدوین گزارش نهایی راهکارهای قانونی برخورد با حقوق‌های نجومی کرد. در این جلسه موضوع حقوق‌های غیرمتعارف و خلاءهای قانونی و اجرایی برای مقابله و برخورد با این پدیده مورد بررسی قرار گرفت.

«سیدحسین نقوی حسینی» در تیرماه ۱۳۹۵ در تشریح نشست کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس، گفت: اعضای کمیسیون امنیت تأکید کردند که اولاً با متخلفان برخورد قاطع صورت گیرد و سپس دریافت‌های غیرقانونی به بیت‌المال برگشته و ساماندهی طوری صورت گیرد که در آینده امکان چنین تخلفاتی به وجود نیاید.

«الهیاریز ملک‌شاهی»، رئیس کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس در تیرماه ۱۳۹۵ از بررسی فیش‌های حقوقی نجومی در این کمیسیون و در حضور رئیس سازمان بازرسی کل کشور خبر داد و تصریح کرد: از رئیس سازمان بازرسی کل کشور درخواست شد تا نسبت به استرداد اموالی که به صورت قانونی برداشت شده اقدام کنند، همچنین بر اصلاح راه‌گزینه‌ها در مقررات و آیین‌نامه‌های داخلی یا احیاناً مشکلات در برخی از قوانین تأکید شد.

«حسن نوروزی» سخنگوی کمیسیون قضایی مجلس شورای اسلامی در مرداد همان سال از دعوت کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس از رئیس سازمان بازرسی کل کشور خبر داد تا با توجه به ابعادی که پرونده فیش‌های حقوقی در جامعه داشته، گزارش جامعی را در این باره در کمیسیون حقوقی قضایی ارائه دهد. وی بر پیگیری تخلفات انجام شده در پرداخت حقوق‌های نجومی تأکید کرد.

پیش از این، «امین حسین رحیمی» رئیس سابق دیوان محاسبات در بررسی پرونده ۹۵۰ نفره صاحبان حقوق‌های نجومی گفته بود در این بررسی‌ها هنوز نهادهای عمومی غیردولتی و مؤسسات وابسته به آن‌ها همچون تأمین اجتماعی و شستا مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. بر اساس قانون، فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی، هلال احمر، بنیاد مسکن، سازمان تأمین

اجتماعی و مؤسسات وابسته به آن‌ها جزو نهادهای عمومی غیردولتی محسوب می‌شوند. چنانکه، علی ربیعی وزیر کار، در مجلس گفته بود حقوق مدیران شستا ۱۳ میلیون تومان در ماه است.

«محمدعلی پورمختار» نماینده مردم بهار و کبودرآهنگ درباره تعلق در بحث برخورد با فیش‌های حقوقی نجومی گفت: دولت تلاشی برای برخورد با دریافتی‌های غیرمتعارف انجام نداده است ولی بررسی حقوق‌های نجومی تاریخ انقضا ندارد. رئیس کمیسیون اصل ۹۰ مجلس، در شهریور ماه ۹۵، از ارائه طرح ۱۱ ماده‌ای «ساماندهی حقوق و مزایای مقامات و مدیران عالی» به صحن مجلس تا اوایل مهر خبرداد. در این طرح کف و سقف حقوق مدیران به طور جزئی تعیین شده، حتی برای ناظرین و ذی‌حسابان نیز در صورت کوتاهی در زمینه نظارت بر پرداخت‌ها، پیگردهای قانونی در نظر گرفته شده است. «عادل آذر» در نشست علنی ۱۱ مهر ماه ۹۵ مجلس شورای اسلامی، گزارش سازمان دیوان محاسبات کشور درباره حقوق‌ها و پرداختی‌های نجومی در جلسه علنی صبح امروز مجلس شورای اسلامی قرائت کرد.

«بهرام پارسایی» سخنگوی کمیسیون اصل ۹۰ در جلسه علنی ۱۳ مهر ماه ۹۵ مجلس گزارش این کمیسیون درباره بررسی‌های انجام شده در مورد حقوق‌های غیرقانونی برخی از مقامات و مدیران کشور را قرائت کرد. در بخشی از این گزارش آمده است: [... برخی مدیران با وجود سپری شدن دوران خدمت بدون داشتن توانمندی لازم، کماکان در مسئولیت‌های کلیدی اشتغال دارند به نحوی که افراد محدود در پست‌های مهم و بی‌ارتباط با یکدیگر جابه‌جا می‌شوند که گویی دایره ورود به این عرصه مسدود است و تنها در انحصار افراد خاص و معینی قرار دارد...] [... دریافت حقوق و مزایای غیرقانونی با سوء استفاده از قوانین و مقررات بوده و بایستی وجوه اضافی مسترد شود و پس از عزل دریافت‌کنندگان، نسبت به معرفی آنان به هیات‌های تخلفات اداری و عندالزوم مراجع قضایی اقدام شود...]

گزارش کمیسیون اصل ۹۰ مجلس دارای ۲۲ بند است. در این گزارش؛ طرح یک فوریتی ساماندهی دریافتی مقامات و مدیران کشور و لزوم استرداد دریافتی‌های مازاد در ۱۰ ماده به هیات رییس مجلس شورای اسلامی پیشنهاد شد. در جلسه یکشنبه ۲۳ آبان ۱۳۹۵ مجلس نمایندگان با کلیات طرح شفافیت دریافتی مدیران کشور و استرداد دریافتی‌های مازاد مخالفت کردند. یک فوریت این طرح در جلسه علنی ۲۷ تیر ماه ۹۵ مجلس به تصویب رسید، اما در جلسه یکشنبه مجلس از مجموع ۲۴۰ نفر نماینده حاضر، تنها ۱۰۷ نفر با کلیات این طرح موافقت کردند و ۹۴ نفر به آن رأی مخالف دادند و بر اساس آیین‌نامه مجلس کلیات این طرح به تصویب مجلس نرسید. در جریان بررسی کلیات طرح شفافیت دریافتی مدیران کشور و استرداد دریافتی‌ها مازاد، دولت با این طرح مخالفت کرد و تعدادی از نمایندگان نیز به نحوه بررسی آن در کمیسیون اصل ۹۰ انتقاد داشتند.

در ادامه نمایندگان مردم در خانه ملت نیز بعد از گذشت حدود شش ماه از بحث حقوق‌های نجومی در ادامه پیگیری مطالبه مردم و رهبری در خصوص حقوق‌های نجومی و غیرمتعارف، در جلسه علنی یکشنبه ۲۱ آذر ماه ۹۵ با یک فوریت طرح حقوق و دستمزد مدیران و مقامات کشور، موافقت کردند.

رییس دیوان محاسبات کشور در ۱۲ بهمن ۱۳۹۵ از عودت تمامی حقوق‌های نجومی به خزانه خبر داد و گفت: ۳۹۷ نفر که ۲۳ میلیارد و ۳۰۰ میلیون تومان حقوق غیرمتعارف به آن‌ها پرداخته شده بود تمام مبلغ ۲۳ میلیارد و ۳۰۰ میلیون تومان را به خزانه عودت دادند. وی تصریح کرد: دیوان محاسبات بین دریافت‌کننده حقوق‌های غیرمتعارف و مدیری که حقوق نجومی پرداخت کرده تفکیک قائل شده و در واقع تصمیم‌گیرنده برای پرداخت حقوق غیرمتعارف تخلف کرده است.

عادل آذر در جلسه فروردین ماه ۱۳۹۶ کمیسیون برنامه و بودجه در آخرین گزارش خود از پرونده حقوق‌های نجومی نتوانسته بود نظر نمایندگان حاضر در جلسه را جلب کند. «حسینعلی حاجی‌دلیگانی»، عضو کمیسیون با بیان اینکه گزارش رییس دیوان محاسبات درباره حقوق‌های نجومی قانع‌کننده نبود تصریح داشت: گزارش دیوان محاسبات در مورد تصمیم‌گیران و عاملان

پرداخت حقوق‌های نجومی هنوز در مرحله حسابرسی و دادسراست و تعیین تکلیف نشده است. به گفته حاجی‌دلگانی این گزارش جنبه محرمانه داشته و نسخه‌ای از آن به رئیس مجلس ارائه شده بود که رئیس مجلس آن را نیز در اختیار رؤسای کمیسیون‌ها قرار داده است.

امیر خجسته در گفت و گو با خبرنگار خبرگزاری خانه ملت، در خصوص حکم دیوان محاسبات مبنی بر تبرئه آن دسته از مدیران که از حقوق‌های نجومی برخوردار بودند، ضمن غیر شفاف خواندن حکم دیوان محاسبات گفت مقرر شده، عادل آذر رئیس دیوان محاسبات با حضور در جلسه آتی فراکسیون مبارزه با مفاسد اقتصادی مجلس شورای اسلامی توضیحاتی به نمایندگان در خصوص رسیدگی به مسائل حقوق‌های نجومی، ارائه کند.

نماینده مردم همدان و فامنین در مجلس شورای اسلامی درباره رسیدگی به پرونده‌ها در شهریور ۱۳۹۶ گفت: دستگاه‌های نظارتی در آن برهه‌ی زمانی تعداد افراد متخلف را ۴۰۰ نفر معرفی کردند و رسیدگی به این موضوع را در قالب ۸۸ پرونده آغاز کردند و اکنون بعد از گذشت مدت زمان کافی نوبت به محاکمه و تعیین تکلیف متخلفان است و دستگاه‌های نظارتی موظف به اجرای این امر هستند؛ مجلس شورای اسلامی نیز در قالب برنامه‌ی ششم توسعه طرح ایجاد سامانه‌ی حقوق و دستمزد را پیشنهاد و تصویب کرده که متأسفانه فعلاً این طرح از طرف دولت اجرایی نشده است.

عادل آذر، رئیس دیوان محاسبات شامگاه شنبه ۱۵ تیرماه ۹۸ در برنامه نگاه یک، که از شبکه یک سیما پخش شد، از ارائه سه گزارش فنی در خصوص پرونده حقوق‌های نجومی به مجلس و سران سه قوه ارائه داد که طبق این گزارش اولین گزارش مهرماه در صحن علنی مجلس ارائه شد (که پیش‌تر ذکر شده بود)؛ گزارش دوم گزارش محرمانه‌ای بود که به مجلس و کمیسیون‌های مرتبط و سران سه قوه ارائه شد و گزارش سوم هم گزارش خیلی محرمانه‌ای بود که در آن دستگاه- موضوع- فرد بررسی شده بود. مجموعاً از گزارش دوم و سوم، ۵۷ میلیارد تومان بابت حقوق‌های نجومی پول به خزانه دولت بازگرداندیم. در ارتباط به حقوق‌های نجومی ۷۰ دستگاه پرونده بابت حقوق‌های غیرقانونی به دستگاه قضا ارسال شد و با آن‌ها برخورد صورت گرفته است که تعدادی از حقوق‌گیران نجومی بودند که با آن‌ها برخورد، برکنار شده و حتی به زندان رفتند.

همچنین اللهیار ملکشاهی، رئیس کمیسیون قضایی مجلس با اشاره به قانون «اصلاح ماده ۲۲۱ قانون تجارت» مصوبه اردیبهشت ۱۳۹۵ گفت: این قانون نیز می‌تواند در بازگرداندن پول‌ها راهگشا باشد.

جدول ۳- اقدامات مجلس شورای اسلامی در مقابله با حقوق‌های نجومی

توضیحات	نتیجه	طرح
مرکز پژوهش‌های مجلس	برزرگر، عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس با توجه به قانون برنامه ششم توسعه ضرورتی برای تصویب قانون جدید در حوزه ساماندهی حقوق و دستمزد مدیران و مقامات کشور وجود ندارد. ۹۷/۰۳/۲۹	ساماندهی حقوق و مزایای مقامات و مدیران عالی
یک فوریت طرح الزام دولت به اجرای عادلانه نظام پرداخت‌ها	در حال اجرا	لایحه قانونی مربوط به حداکثر و حداقل حقوق مستخدمین شاغل و بازنشسته و آماده به خدمت
۹۵/۰۲/۲۰ در کمیسیون قضایی تصویب شد	قانون عدم عضویت در بیش از یک هیات مدیره؛ این قانون از تاریخ ۹ خرداد ماه سال جاری از سوی رئیس‌جمهور جهت اجرا ابلاغ شده است.	قانون اصلاح ماده ۲۲۱ قانون تجارت

قوه قضاییه

پس از مطرح شدن موضوع حقوق‌های نجومی، معاون اول دستگاه قضا با حضور در برنامه گفتگو ویژه خبری در تیرماه ۱۳۹۵ با توجه به گزارش‌های سازمان بازرسی درباره حقوق‌های غیر متعارف گفت: فهرست ۵۰ نفره‌ای از یکی از وزارت خانه‌ها

ارائه شده است که پنجاه نفر از مدیران بالای ۴۰ میلیون تومان حقوق می‌گیرند.

ناصر سراج رئیس سازمان بازرسی کل کشور، در اواخر تیرماه ۱۳۹۵ در خصوص آخرین وضعیت پیگیری قضایی فیش‌های نجومی گفت: چهارمین گزارش در این رابطه در این هفته به سران قوا ارسال شد و ما همچنان پیگیر این قضیه هستیم. متأسفانه بنا به گفته برخی از مقامات و طبق قانون بسیاری از این تخلفات جنبه قانونی داشتند و ما امیدواریم بتوانیم سرچشمه‌ها را بسته و این معضل را از ریشه حل کنیم.

وی درباره ریشه‌های این معضل چنین اشاره کرد: رقابت پایاپای یکی از مدیران بانکی در مقایسه با مدیران بانک‌های ملت و تجارت باعث آن بوده تا حقوق ۲۳۰ میلیون تومانی در پایان سال ۹۴ بگیرد.

هفتم شهریور غلامحسین محسنی اژه‌ای سخنگوی قوه قضاییه با بیان اینکه تا این لحظه یک مورد هم از مدیران نجومی از سوی دولت به دستگاه قضا معرفی نشده است، گفته بود اگر دستگاه قضایی کسی را احضار کرد گله نکنید. وی اذعان کرده بود به نظر من قوه قضاییه در این موضوع شتابی را که باید داشته باشد نداشته و کار ویژه‌ای که باید انجام می‌شده صورت نگرفته است.

رئیس قوه قضاییه در ۱۵ شهریورماه ۱۳۹۵ در جلسه مسئولان قضایی با اشاره به موضوع حقوق‌های نجومی گفته بود: موضوع حقوق‌های نجومی که عده‌ای با سوءاستفاده از محمل‌های نادرست قانونی، حقوق‌های کلان دریافت می‌کردند بسیار بد بود و قطعاً قوه قضاییه نیز پیگیر این موضوع است، چه آنکه سوءاستفاده عظیمی که در جهت تخریب اعتماد مردم صورت گرفته و هنوز هم ادامه دارد، قابل چشم‌پوشی نیست.

ناصر سراج ۴ مهرماه ۹۵ از بازگشت شش میلیارد و ۲۱۰ میلیون تومان از پول‌های این پرونده به بیت‌المال خبر داد. براساس نتایج این پیگیری‌ها بیش از شش میلیارد تومان از این حقوق‌های نجومی شامل مواردی از قبیل، روسای بانک‌ها، بیمه‌ها و شرکت‌های تابعه آن‌ها، دریافت و به بیت‌المال بازگردانده شده است.

حجت‌الاسلام غلامحسین محسنی اژه‌ای، معاون اول قوه قضاییه در جمع دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مشهد در اردیبهشت ماه ۱۳۹۶ با بیان این که بخشی از حقوق‌های نجومی مربوط به سال‌های اخیر نیست و از اقدامات احمدی نژاد شروع شده، اظهار کرد: متأسفانه پرداخت‌ها در سال‌های اخیر و در این دولت اوج گرفت. در دوره آقای احمدی نژاد در صندوق توسعه ملی ایشان یک روزی گیری کرد تا کل اختیارات هیات امنای را به مدیرعامل بدهد؛ در حالی که بنده و یک نفر از نمایندگان مجلس مخالف این کار بودیم، اما سایر افراد تحت تاثیر احمدی نژاد به این مصوبه رای دادند و آن را تصویب کردند که به مدیرعامل و هیات مدیره اختیاراتی داد که براساس آن اختیارات حقوق‌ها در آن به وجود آمد، این کار را که آقای احمدی نژاد کردند خلاف قانون و از پایه غلط بود.

براساس اظهارات غلامحسین محسنی اژه‌ای رقم واقعی حقوق‌های نجومی ۲ تا ۳ برابر آن چیزی است که در گزارش دیوان محاسبات آمده بود. آقای اژه‌ای در نشست خبری ۱۰ اردیبهشت خود با بیان اینکه حقوق‌های نجومی در سال‌های ۹۳، ۹۴ و اواخر ۹۵ رشدی فوق‌العاده داشته است و حقوق‌های نجومی واقعاً سرسام‌آور بوده، تأکید داشت: اصلاً یک مورد هم در دولت‌های قبل مثل دولت دهم، نهم و قبل از آن نداشته‌ایم که در یک وزارتخانه مدیرش متوسط دریافت ماهانه‌اش ۱۰۰ یا ۱۵۰ میلیون تومان باشد.

این در حالی است که دیوان محاسبات در بررسی حقوق بیش از ۹۳ هزار نفر از مقامات و مدیران کشور اعلام کرده بود بالاترین رقم حقوق با ۶۲ میلیون تومان در ماه در وجه اسماعیل‌الله‌گانی، مدیرعامل سابق بانک صادرات پرداخت می‌شده است. همین گزارش دیوان محاسبات می‌گفت: صفدر حسینی، رئیس هیأت عامل صندوق توسعه ملی با ۵۵ میلیون تومان در ماه در جایگاه دوم حقوق‌های نجومی ایستاده بود.

«عباس پوریانی» رئیس کل دادگاه‌های عمومی و انقلاب تهران در ارتباط با آخرین وضعیت پرونده حقوق‌های نجومی در خردادماه ۱۳۹۷ تصریح کرد: تا الان ۴۲ پرونده با صدور کیفرخواست به مجتمع قضایی کارکنان دولت ارسال شده است که از این تعداد پرونده ۲۱ فقره منجر به صدور رأی شده که ۱۵ نفر محکوم و برای ۶ نفر حکم برائت صادر شده است که برخی از این افراد محکوم به رد مال، مجازات حبس و جزای نقدی شده اند.

❖ خزانه واحد: راهکار سیستماتیک مقابله با حقوق‌های نجومی

عدم پرداخت متمرکز حقوق و دستمزد و پاداش‌های تعیین شده بر اساس ضوابط مصوب، بستر بوجود آمدن پدیده‌ای به نام حقوق‌های نجومی را فراهم آورده است. در واقع از آنجا که نظام مالی ما فاقد یک سیستم یکپارچه پرداخت است، هراز چند گاهی یک افشاگری در زمینه حقوق‌های نجومی به سرمایه‌های اجتماعی کشور یورش می‌برد و اعتماد عمومی را خدشه‌دار می‌کند. راهکار در این عبارت خلاصه می‌شود: استقرار حساب واحد خزانه و پرداخت متمرکز از طریق این حساب.

بر طبق اطلاعات منتشر شده توسط خزانه‌داری کل کشور و بانک مرکزی در حال حاضر حقوق و مزایای مستمر کارکنان رسمی و پیمانی دولت، که بالغ بر یک میلیون و پانصد هزار نفر هستند، به صورت مستقیم با استفاده از سامانه پایا توسط بانک مرکزی از خزانه کل کشور پرداخت می‌شود. از جمله حقوق کارکنان رسمی آموزش و پرورش که حدود ۹۰۰ هزار نفر در سراسر کشور هستند به صورت همزمان و یکجا با این ساز و کار پرداخت می‌شود که به تازگی این امر به پرداخت حقوق معلمان حق التدریسی هم تسری پیدا کرده است. اما مسئله اینجا است که این پرداخت مستقیم شامل مزایای غیر مستمری مانند پاداش و اضافه‌کاری و... که در برخی موارد بخش مهمی از حقوق کارکنان و مدیران دولتی را تشکیل می‌دهد نمی‌شود. در واقع پرداخت مستقیم صورت گرفته توسط خزانه در مورد همه دریافتی‌های یک نفر از دولت اتفاق نمی‌افتد و اطلاعات آن که هر یک از کارکنان دولت دقیقا در هر ماه چقدر دریافتی دارد برای یک متولی مشخص در کشور قابل حصول نیست. به این ترتیب است که انتشار فیش‌های حقوق برخی مدیران در رسانه‌ها شگفتی و غافلگیری می‌آفریند.

در واقع با وجود استانداردهای تعیین شده در مورد نحوه پرداخت حقوق و مزایای کارکنان دولت و حتی در صورتی که طبق بند ط جزء ۶ تبصره ۲ قانون بودجه ۱۳۹۸ کشور دولت نسبت به تعیین، ابلاغ و اعلام حقوق و مزایای مدیران عامل و اعضای هیأت مدیره موظف و غیرموظف شرکت‌های دولتی و وابسته به نهادهای عمومی در سه سطح کوچک، متوسط و بزرگ اقدام کند و کلیه شرکت‌های مشمول حقوق و مزایای مصوب را از ابتدای سال ۱۳۹۸ مطابق آن پرداخت کنند، باز هم ابزار قابل اطمینانی برای رصد آنکه این ضوابط در پرداخت‌ها رعایت شود وجود نخواهد داشت. چرا که این پرداخت‌ها به صورت متمرکز صورت نمی‌گیرد و اطلاعات نحوه پرداخت‌ها بسیار پراکنده بوده و رصد به موقع آن‌ها مشکل است.

علاوه بر این که همه کسانی که با دولت کار می‌کنند و حقوق آن‌ها از بودجه عمومی پرداخت می‌شود برای دولت قابل احصا نیستند و بنابراین حقوق آن‌ها از طریق خزانه به طور مستقیم صورت نمی‌گیرد. اگرچه طبق تبصره ۲ قانون بودجه ۱۳۹۸ «دستگاه‌های اجرائی مکلفند تمام اطلاعات مربوط به حقوق، فوق‌العاده‌های مستمر و غیرمستمر کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی خود را در اختیار سازمان برنامه و بودجه کشور، سازمان اداری و استخدامی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی قرار دهند و واحدهای مجری موظفند حقوق و مزایای کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی مندرج در حکم کارگزینی و قراردادهای منعقد شده را برابر قوانین و مقررات مربوط و سایر پرداخت‌های غیرمستمر مربوط به کارکنان را معطوف به عملکرد و کارایی آن‌ها محاسبه و پرداخت کنند.» اما تا کنون این اطلاعات به طور کامل گردآوری نشده است تا همه موارد برشمرده در این قانون را بتوان به صورت مستقیم توسط خزانه پرداخت کرد.

در صورت اجرای قوانین فوق‌الذکر و بکارگیری فناوری نوین می‌توان امیدوار بود که با وجود بزرگی ابعاد و پیچیدگی فعلی پرداخت‌ها به کارکنان و مدیران دولتی، به سمت شفافیت و پرداخت متمرکز حرکت کرد. قاعده‌ای که در قوانین گذشته نیز رعایت می‌شده و به دلیل حجم کوچک‌تر دولت و پیچیدگی‌های کمتر آن قابل حصول بوده و با بزرگ شدن و پیچیده شدن مسئله دچار تغییر شده است.

در حقیقت در قانون محاسبات عمومی پیشین مصوب ۱۳۴۹/۱۰/۱۵ پرداخت‌ها به صورت متمرکز انجام می‌شد. به این ترتیب که هر یک از دستگاه‌های اجرایی، مستقر در مرکز و یا در استان، به صورت مجزا و با ارائه درخواست وجه مستقیماً وجوه مورد نیاز خود را از خزانه داری کل کشور دریافت می‌کرد. این موضوع با تصویب قانون محاسبات عمومی فعلی مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و بر اساس آیین‌نامه اجرایی ماده (۷۴) این قانون دچار تغییر شد و پرداخت‌ها از حالت متمرکز به غیر متمرکز تغییر ماهیت داد. بنابراین با توجه به این پیشینه در پرداخت متمرکز و تجربه موفق کنونی پرداخت متمرکز حقوق و مزایای مستمر کارکنان رسمی و پیمانی - فارغ از نواقص آن - توسط خزانه می‌توان با بسط این شیوه در مورد همه کارکنان دولت و همه اجزای پرداختی به کارکنان دولت، از پرداخت حقوق و مزایای خارج از عرف و خارج از ضوابط تعیین شده توسط دولت نیز جلوگیری کرد. علاوه بر این که از این طریق در جهت ارتقای سطح مدیریت نقدینگی وجوه حاصل از درآمدهای کشور، جلوگیری از رسوب نقدینگی در حساب‌های بانکی دستگاه‌های اجرایی متمرکز و استانی و ایجاد نظم و انضباط مالی در سیستم پرداخت‌ها حرکت می‌کنیم.

پیوست: روزشمار رخداد‌های مربوط به پرونده حقوق‌های نجومی

- ۱۳۹۵/۲/۱۵ - تکذیب علیرضا منادی نماینده مجلس از دریافتی ۱۵۰ میلیون تومان در ماه
- ۱۳۹۵/۲/۱۶ - انتشار فیش حقوقی یکی از مدیران بیمه مرکزی
- ۱۳۹۵/۲/۱۷ - پوشش خبری فیش‌های حقوقی در صدا و سیما
- ۱۳۹۵/۲/۱۹ - انتشار تصاویر فیش‌های حقوقی معاونان بیمه مرکزی
- ۱۳۹۵/۲/۲۲ - استعفای محمد ابراهیم امین، رئیس کل بیمه مرکزی
- ۱۳۹۵/۳/۵ - وزیر اقتصاد فیش‌های نجومی حقوق مدیرانش را میراث دولت قبل خواند.
- ۱۳۹۵/۳/۱۹ - انتشار فیش حقوقی علی صدقی، مدیرعامل بانک رفاه کارگران
- ۱۳۹۵/۳/۲۲ - دستور معاون اول رئیس‌جمهور برای رسیدگی به پرداخت غیرمعارف مدیران بانکی
- ۱۳۹۵/۳/۲۳ - نامه رئیس‌جمهور به معاون اول که تا اسرع وقت همه موارد تخلف را شناسایی و وجوه را به بیت‌المال بازگرداند.
- ۱۳۹۵/۳/۲۴ - آیت‌الله آملی لاریجانی، رئیس قوه قضاییه، دستور ورود سازمان بازرسی به موضوع حقوق‌های نجومی
- ۱۳۹۵/۳/۲۴ - نوبخت، سخنگوی دولت در گفتگوی ویژه خبری، حقوق‌ها قانونی بوده است اما از مردم عذرخواهی کرد.
- ۱۳۹۵/۳/۲۵ - دیوان محاسبات پرداخت حقوق نجومی به برخی مدیران دولتی را تأیید کرد.
- ۱۳۹۵/۳/۲۷ - انتشار فیش حقوقی «سید صفدر حسینی» ریاست صندوق توسعه ملی
- ۱۳۹۵/۳/۳۰ - انتشار فیش حقوقی محمد ابراهیم مقدم نودهی مدیرعامل بانک تجارت
- ۱۳۹۵/۳/۳۱ - مدیرعامل بیمه ایران با حکم وزیر اقتصاد برکنار شد بخاطر دریافت وام ۶۰۰ میلیونی
- ۱۳۹۵/۴/۱ - ارسال فهرست مجموعه حقوق‌های دریافتی متوسط یکسال مدیران ارشد دستگاه‌های اجرایی به دفتر معاون اول رئیس‌جمهوری و صدور دستور تشکیل کمیته‌ای سه نفره برای رسیدگی و تطبیق دریافتی‌ها با قوانین
- ۱۳۹۵/۴/۱ - حضور وزیر اطلاعات در مجلس شورای اسلامی و اعلام ورود جدی و برخورد با حقوق‌بگیران نجومی
- ۱۳۹۵/۴/۲ - دیدار رئیس‌جمهور و اعضای دولت با مقام معظم رهبری و تأکید ایشان بر برخورد قاطعانه
- ۱۳۹۵/۴/۳ - برکناری مدیرعامل بانک رفاه کارگران با دستور وزیر کار
- ۱۳۹۵/۴/۳ - تکذیب روابط عمومی استانداری تهران درباره حقوق سیدحسین هاشمی استاندار تهران
- ۱۳۹۵/۴/۳ - محسنی‌اژه‌ای در گفتگوی ویژه خبری از فهرست ۵۰ نفره مدیران یکی از وزارتخانه‌ها گفت که بالای ۴۰ میلیون حقوق دارد.
- ۱۳۹۵/۴/۵ - پیشنهاد حسام الدین آشنا مشاور رئیس‌جمهور برای تشکیل کمیته شفافیت براساس اصل ۱۲۷ قانون اساسی
- ۱۳۹۵/۴/۶ - علی لاریجانی مرکز پژوهش‌ها را مامور تهیه گزارش راهکارهای قانونی برخورد با حقوق‌های غیرمعارف کرد.

- ۱۳۹۵/۴/۶- تکذیب سرتیپ رمضان شریف از حقوق ۴۰ میلیونی خود
- ۱۳۹۵/۴/۸- روزنامه ایران موارد مشابه از حقوق‌های غیرمتعارف در دولت قبلی مثل مورد مهرداد بذریاش را مطرح کرد.
- ۱۳۹۵/۴/۸- پنجاه مدیر نفتی بیش از ۵۰ میلیون تومان دریافتی ماهانه دارند.
- ۱۳۹۵/۴/۱۰- عزل مدیر عامل بانک ملت پس از رسانه‌ای شدن فیش‌ها حقوقی
- ۱۳۹۵/۴/۱۲- پاسخ مقام معظم رهبری به نامه معاون اول رئیس‌جمهور
- ۱۳۹۵/۴/۱۳- انتشار وام‌های مدیر عامل بانک تجارت
- ۱۳۹۵/۴/۱۳- انتشار دریافتی‌های مدیر عامل بانک صادرات
- ۱۳۹۵/۴/۱۴- بیانیه حسن روحانی خطاب به مردم و اعلام وعده برنامه‌ریزی و ساماندهی «نظام شفافیت اطلاعات» در منابع و مصارف عمومی
- ۱۳۹۵/۴/۱۸- انتقاد از حقوق‌های نجومی از تربیون نماز جمعه
- ۱۳۹۵/۴/۲۰- انتشار گزارش کمیته ویژه‌ای به رئیس‌جمهور برای بررسی همه جانبه مسئله فیش‌های حقوقی و صدور بیانیه ۹ ماده‌ای رئیس‌جمهوری
- ۱۳۹۵/۴/۲۷- تصویب یک فوریتی طرح شفافیت دریافتی مدیران کشور و استرداد دریافتی مازاد در مجلس شورای اسلامی
- ۱۳۹۵/۴/۲۸- رئیس سازمان بازرسی از ارسال چهارمین گزارش به سران قوه درباره فیش‌های حقوقی خبر داد.
- ۱۳۹۵/۴/۲۹- انتشار خبر بازداشت مدیر عامل بانک ملت
- ۱۳۹۵/۵/۴- انتخاب مدیر عامل معزول بانک ملت به عنوان عضو هیات مدیره بانک ملت
- ۱۳۹۵/۵/۱۱- شورای حقوق و دستمزد، در مصوبه‌ای سقف پرداختی‌های مدیران را مشخص کرد.
- ۱۳۹۵/۵/۱۳- با دستور رئیس‌جمهور، سازمان اداری و استخدامی تشکیل شد و مدیریت نظام پرداخت شکل گرفت.
- ۱۳۹۵/۵/۱۵- حضور رئیس‌جمهور در گفت و گوی تلویزیونی و تاکید بر اینکه راه مبارزه با فساد شفافیت است.
- ۱۳۹۵/۶/۳- دیدار هیات وزیران در هفته دولت با مقام معظم رهبری و تاکید رهبری در پاسخگویی به مردم
- ۱۳۹۵/۶/۳- انتشار مطلب «۲ هزار میلیارد تخفیف و تقسیط خاص» درباره شهرداری در روزنامه شرق
- ۱۳۹۵/۶/۷- انتشار مطلب «خانه‌های نجومی» در روزنامه شهروند
- ۱۳۹۵/۶/۷- غلامحسین اژه‌ای از احتمال احضار مدیران دولتی خبر دارد. و اینکه دستگاه قضا کار ویژه‌ای و شتابی برای کارها نداشته است.
- ۱۳۹۵/۶/۸- واکنش روزنامه کیهان با تیتراژ «دست درازی به بیت‌المال خیانت است چه در شهرداری چه در دولت»
- ۱۳۹۵/۶/۹- انتشار تصویری از یک نامه در سازمان بازرسی کشور که در آن شهرداری تهران به «ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری» و «تضییع اموال عمومی» به مبلغ ۲۲۰۰ میلیارد تومان توسط سایت معماری نیوز
- ۱۳۹۵/۶/۱۲- دستور پیگیری عبدالرضا رحمانی فضلی برای تخلفات منسوب به شهرداری
- ۱۳۹۵/۶/۱۲- موحدی کرمانی امام جمعه موقت تهران تنها به مسئله فیش‌های حقوقی نجومی پرداخت.
- ۱۳۹۵/۶/۱۵- واکنش رئیس قوه قضاییه به حقوق‌های نجومی و دستور پیگیری این موضوع از سوی قوه قضاییه
- ۱۳۹۵/۷/۴- رئیس سازمان بازرسی از بازگشت ۶ میلیارد و ۲۱۰ میلیون تومان از حقوق‌های نجومی به بیت المال خبر داد.
- ۱۳۹۵/۸/۲۳- مخالفت نمایندگان مجلس با کلیات طرح شفافیت دریافتی مدیران کشور و استرداد دریافتی‌های مازاد
- ۱۳۹۵/۹/۷- دیدار مقام معظم رهبری با فرماندهان و مسئولان نیروی دریایی ارتش و تاکید بر این که موضوع حقوق‌های نجومی را ناتمام نگذارید.

- ۱۳۹۵/۹/۲۱- مجلس شورای اسلامی با یک فوریتی طرح حقوق و دستمزد مدیران و مقامات کشور موافقت کرد.
- ۱۳۹۵/۱۱/۱۲- رئیس دیوان محاسبات از بازگشت ۲۳ میلیاردی و ۳۰۰ میلیون تومانی از حقوق‌های غیرمتعارف به خزانه خبر داد.
- ۱۳۹۶/۱/۱۵- رئیس دیوان محاسبات در جلسه کمیسیون برنامه و بودجه در آخرین گزارش خود از پرونده حقوق‌های نجومی نتوانست نظر نمایندگان را جلب کند.
- ۱۳۹۶/۲/۷- حجت‌الاسلام غلامحسین محسنی اژه‌ای، معاون اول قوه قضائیه در جمع دانشجویان بیان کرد بخشی از حقوق‌های نجومی مربوط به سال‌های اخیر نیست و از تصمیم‌های احمدی نژاد شروع شده است.
- ۱۳۹۶/۲/۲۹- برگزاری دوازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری
- ۱۳۹۶/۴/۱۳- انتشار جمع وام‌های دریافتی محمد ابراهیم مقدم نودهی، مدیرعامل بانک تجارت
- ۱۳۹۶/۱۰/۰۸- برکناری محمد ابراهیم مقدم نودهی، مدیرعامل بانک تجارت بخاطر فیش حقوقی و وام‌های نجومی
- ۱۳۹۶/۱۱/۱۸- بازگشت ۷۰۰ میلیون تومان از سوی صفدرحسینی، صندوق توسعه ملی
- ۱۳۹۷/۳/۴- رئیس کل دادگاه‌های عمومی و انقلاب تهران بیان کرد تا الان ۴۲ پرونده با صدور کیفرخواست به مجتمع قضایی کارکنان دولت ارسال شده است.
- ۱۳۹۷/۷/۱۸- انتشار فیش حقوقی مدیرعامل بانک دی، با مبلغ ماهیانه ۴۸ میلیون تومان
- ۱۳۹۸/۴/۳- انتشار لیست حقوق و مزایا مدیران عامل و هیات مدیره صندوق بازنشستگی کشوری و شرکت‌های تابعه
- ۱۳۹۸/۴/۱۵- مدیرعامل صندوق بازنشستگی کشوری در مورد شفافیت و انتشار اطلاعات حقوق و دستمزد و مدارک تحصیلی اعضای صندوق بازنشستگی موضع‌گیری کرد.
- ۱۳۹۸/۴/۱۵- رئیس دیوان محاسبات در شبکه یک سیما از ارسال گزارشات محرمانه گفت و همچنین بیان کرد ۵۷ میلیارد تومان از حقوق‌های نجومی به خزانه داری بازگردانه شد.

فهرست منابع

- رئیس کل بیمه مرکزی استعفا کرد، خبرگزاری فارس، ۱۲:۴۰ - ۲۲/۲/۱۳۹۵
- مدیرعامل بانک رفاه برکنار شد، روزنامه اعتماد، شماره ۳۵۶۲ به تاریخ، ۱۳۹۵/۴/۸ صفحه ۳
- دستور روحانی به جهانگیری درباره حقوق نجومی مدیران: وجوهی که به ناحق پرداخت شده به بیت‌المال مسترد شود، خبرآنلاین: ۲۳ خرداد ۱۳۹۵ - ۰۷:۰۸
- دو واکنش متناقض به ماجرای فیش‌های حقوقی ده‌ها میلیونی، تابناک، ۲۴ خرداد ۱۳۹۵ - ۲۰:۱۶
- مدیر معزول افشای فیش‌های نجومی حقوق / موج برکناری‌ها به صندوق توسعه ملی می‌رسد، خبرگزاری فارس، ۱۳۹۵/۴/۱۱
- بیانیه رئیس‌جمهور درباره حقوق‌های نجومی، سایت خبری تابناک، ۱۴ تیر ۱۳۹۵
- ۶۰۰ میلیون تومان پاداش هیأت مدیره سایپا در سال‌های ۸۷ و ۸۸، روزنامه ایران، ۸ تیر ۱۳۹۵
- بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و هیأت دولت، دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۹۵/۶/۳
- حقوق‌های نجومی مجوز قانونی داشت / از مردم عذرخواهی می‌کنیم، خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۵/۳/۲۴
- متن کامل گزارش ویژه مرکز پژوهش‌های مجلس درباره حقوق‌های نجومی، سایت خبری راز پول، ۱۳۹۵/۴/۱۵
- صدقی: وزیر نمی‌تواند من را برکنار کند / به چه دلیل باید فرار کنم؛ مگر جرمی مرتکب شده‌ام؟، سایت خبری مشرق نیوز، ۱۳۹۵/۴/۵
- پیش از افشای فیش‌ها به بیمه‌ها تذکر دادیم گوش نکردند / حقوق‌های پرداختی غیرقانونی خیلی راحت به خزانه بازمی‌گردد، خبرگزاری تسنیم، ۱۳۹۵/۳/۳۱
- انتقاد از حقوق‌های نجومی از تریبون نماز جمعه تهران: ۹۵۰ مدیر غارتگری کردند / فکرمی‌کنند این زرنگی است، سایت خبری خبرآنلاین، ۱۸ تیر ۱۳۹۵
- حسام‌الدین آشنا: دولت تهدید فیش‌های حقوقی را تبدیل به فرصت کند / تا پایان سال منتظر رو شدن فیش‌های بیشتری باشیم، سایت ایران آنلاین، ۱۳۹۵/۴/۴
- عبد‌الله ناصری، روزنامه وقایع اتفاقیه، ۱۳۹۵/۴/۹
- حقوق نجومی؛ از میراث دولت قبل تا حق قانونی مدیران + جدول، سایت خبری مشرق نیوز، ۱۳۹۵/۴/۱۴
- مشروح گزارش دیوان محاسبات از حقوق‌های نجومی + متن کامل، خبرگزاری مجلس شورا اسلامی، ۱۳۹۵/۷/۱۱
- حقوق‌های نجومی قانونی شد، سایت خبری صراط، ۱۳۹۵/۱۲/۱۱

حقوق های نجومی

و ارائه راهکاری کارشناسی برای مقابله با آن

به سفارش معاونت رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

نویسندگان: راضیه شیخ رضایی، محمد باقرامتی، ندا مرادی

ناظر: احمد میدری - کمال رضوی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه

جمهوری اسلامی ایران
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
معاونت رفاه اجتماعی